

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему: **ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ
ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ**

(на матеріалах Головного управління ДКСУ у Херсонській області)

TAX REGULATION OF LOCAL BUDGETING PROCESSES

(on the materials of the Main Department
of the State Treasury Service of Ukraine in Kherson Region)

Виконав: здобувач першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти групи ЗФДПМ(МБ)
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»
освітньо-професійної програми «Державна податкова
та митна справа»

Осінній Є.Д.
(прізвище та ініціали)

Керівник: Посаднева О.М.
(прізвище та ініціали)

Хмельницький – 2025 року

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітньо-професійна програма «Державна податкова та митна справа»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри, д.е.н., професор
_____ Лариса СІДЕЛЬНИКОВА
«17» 01 2025 року

З А В Д А Н Н Я НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА

_____ Осінньому Єгору Дмитровичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Податкове регулювання процесів формування місцевих бюджетів
(на матеріалах Головного управління ДКСУ у Херсонській області)

керівник роботи Посаднева Оксана Михайлівна, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «16» січня 2025 року № 54-с

2. Строк подання роботи здобувачем 18 червня 2025 року

3. Вихідні дані до роботи Законодавчі та нормативні документи, підручники,
навчальні посібники, періодичні видання, звітність Головного управління ДКСУ
у Херсонській області.

4. Зміст кваліфікаційної роботи бакалавра (перелік питань, які потрібно розробити) Теоретико-організаційні засади податкового регулювання місцевих
бюджетів. Оцінка ефективності податкової складової у формування місцевих
бюджетів в Україні.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
Робота містить 5 рисунків та 13 таблиць

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Ім'я, прізвище та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Консультант з написання I-II розділів	Оксана ПОСАДНЄВА, доцент	17.01.2025	22.05.2025
Консультант з нормоконтролю	Олена НОВОСЬОЛОВА, доцент	17.01.2025	05.06.2025

7. Дата видачі завдання _____ 17.01.2025 р. _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Огляд літературних джерел з теми	17.01.25-22.01.25	виконано
2.	Складання і затвердження плану роботи	23.01.25-30.01.25	виконано
3.	Написання 1 розділу	31.01.25-20.03.25	виконано
4.	Написання 2 розділу	21.03.25-13.05.25	виконано
5.	Формулювання висновків за темою дослідження	14.05.25-22.05.25	виконано
6.	Оформлення роботи	23.05.25-05.06.25	виконано
7.	Надання роботи керівнику для перевірки та написання подання	06.06.25	виконано
8.	Подання роботи для перевірки у КСПНП	10.06.25	виконано
9.	Захист роботи в ЕК	18.06.25	виконано

Здобувач _____
(підпис)

Єгор ОСІННІЙ
(ім'я та прізвище)

Керівник роботи _____
(підпис)

Оксана ПОСАДНЄВА
(ім'я та прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ.....	7
1.1. Сутність та роль місцевих бюджетів у системі фінансів держави.....	7
1.2. Податкова політика як інструмент регулювання місцевих бюджетів.....	14
1.3. Зарубіжний досвід податкового регулювання місцевих бюджетів.....	24
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПОДАТКОВОЇ СКЛАДОВОЇ У ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ.....	32
2.1. Аналіз джерел формування місцевих бюджетів України.....	32
2.2. Оцінка ролі податкових надходжень у місцевих бюджетах...	45
2.3. Перспективи розвитку податкового регулювання місцевих бюджетів України.....	58
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73
ДОДАТКИ.....	78

АНОТАЦІЯ

Осінній Є. Д. Податкове регулювання процесів формування місцевих бюджетів (на матеріалах Головного управління ДКСУ у Херсонській області). – На правах рукопису.

Кваліфікаційна робота бакалавра за спеціальністю 072 – фінанси, банківська справа та страхування. – Херсонський національний технічний університет, Хмельницький, 2025.

Кваліфікаційну роботу бакалавра присвячено дослідженню проблем та оцінці перспектив податкового регулювання місцевих бюджетів в Україні. Розкрито економічну сутність місцевих бюджетів, охарактеризовано податкову політику як основний інструмент формування їх дохідної частини, проаналізовано зарубіжний досвід податкового регулювання в умовах децентралізації. Розглянуто структуру доходів місцевих бюджетів, з акцентом на податкові надходження, та здійснено оцінку ефективності їх використання в сучасних умовах. Запропоновано напрями удосконалення механізмів податкового регулювання з метою підвищення фінансової спроможності місцевих бюджетів.

Ключові слова: місцевий бюджет, податкове регулювання, податкова політика, місцеві податки, бюджетна система, територіальні громади.

ANNOTATION

Osinnii Ye. D. Tax regulation of local budgeting processes (on the materials of the Main Department of the State Treasury Service of Ukraine in Kherson Region). - On the rights of the manuscript.

Bachelor's qualifying thesis in speciality 072 – finance, banking and insurance. – Kherson National Technical University, Khmelnytsky, 2025.

The bachelor's thesis is devoted to the study of problems and assessment of the prospects of tax regulation of local budgets in Ukraine. The economic essence of local budgets is revealed, tax policy is characterised as the main tool for forming their revenue side, and foreign experience of tax regulation in the context of decentralisation is analysed. The structure of local budget revenues, with a focus on tax revenues, is considered, and the efficiency of their use in the current conditions is assessed. The author suggests ways to improve the mechanisms of tax regulation in order to increase the fiscal capacity of local budgets.

Key words: local budget, tax regulation, tax policy, local taxes, budget system, territorial communities.

ВСТУП

Актуальність теми. Фінансова самостійність територіальних громад, ефективність реалізації функцій місцевого самоврядування, соціально-економічний розвиток регіонів та забезпечення базових потреб населення безпосередньо пов'язані з якістю формування та виконання місцевих бюджетів. У цьому контексті особливе значення набуває податкове регулювання місцевих бюджетів як ключовий інструмент забезпечення їх дохідної частини.

Сучасні трансформаційні процеси в Україні, пов'язані з децентралізацією, оновленням бюджетної системи та зміною фіскальних підходів, посилили актуальність проблеми забезпечення стійкого податкового потенціалу місцевих бюджетів. Нестабільність податкової бази під час війни, надмірна централізація фіскальних ресурсів, різний ступінь руйнувань критичної інфраструктури, а також нерівномірність розподілу доходів між територіальними громадами, зумовлюють значну диференціацію у спроможності місцевих бюджетів виконувати свої функції.

Податкове регулювання виступає фундаментом фінансової самодостатності органів місцевого самоврядування. Проте на сьогодні механізми податкового регулювання ще не набули достатньої ефективності: спостерігається низька частка власних доходів у структурі місцевих бюджетів, слабка гнучкість податкової політики на місцях, надмірна залежність від трансфертів із державного бюджету. Значна кількість територіальних громад не має належної податкової бази, що унеможливорює реалізацію важливих соціальних програм та інфраструктурних проєктів.

На цьому тлі особливої актуальності набуває поглиблений аналіз функціонування податкового регулювання в системі місцевих бюджетів України. Необхідним є переосмислення підходів до формування місцевих доходів, оцінки фіскальної децентралізації та механізмів стимулювання органів влади до збільшення надходжень.

Таким чином, з огляду на сучасні економічні та управлінські трансформації, дослідження податкового регулювання місцевих бюджетів є вкрай актуальним і має вагоме значення для розвитку фінансової автономії територіальних громад.

Теоретичне і практичне значення теми. Теоретичне значення теми полягає у систематизації та розвитку наукових підходів до сутності, ролі та функцій податкового регулювання в системі формування місцевих бюджетів. У роботі узагальнюються позиції вітчизняних дослідників щодо розуміння сутності місцевих бюджетів, здійснюється класифікація інструментів податкового впливу на фінансову базу місцевого самоврядування. Особливу увагу приділено формуванню власних доходів місцевих бюджетів, детально розкрито податкову базу формування дохідної частини місцевих бюджетів. Актуальним теоретичним аспектом є освітлення зарубіжного досвіду податкового регулювання, зокрема моделей формування та перерозподілу доходів місцевих бюджетів у країнах з високим рівнем децентралізації. Це дозволяє порівняти іноземні практики з умовами української бюджетної системи. До найбільш складних і малорозроблених проблем з обраної теми слід віднести:

- дослідження впливу податкових надходжень на формування доходів окремих регіонів;
- забезпечення місцевих бюджетів доходами в умовах війни;
- перспективи розвитку податкового регулювання місцевих бюджетів.

Ці питання стосовно діяльності суб'єкта дослідження розглядаються в роботі.

Мета і задачі роботи. Метою кваліфікаційної роботи є всебічне дослідження теоретичних і прикладних аспектів податкового регулювання місцевих бюджетів в Україні та розробка пропозицій щодо підвищення ефективності податкової складової у формуванні доходів місцевих бюджетів.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення наступних завдань:

1. Визначити економічну сутність, функції та значення місцевих бюджетів у системі фінансів держави.

2. Охарактеризувати податкову політику як основний інструмент регулювання місцевих бюджетів.

3. Проаналізувати зарубіжний досвід податкового регулювання місцевих бюджетів, виявити можливості його адаптації в Україні.

4. Дослідити джерела формування доходів місцевих бюджетів України.

5. Оцінити роль податкових надходжень у забезпеченні фінансової самостійності місцевих органів влади.

6. Розглянути перспективні напрями розвитку податкової політики на місцевому рівні, орієнтовані на підвищення фіскальної спроможності громад.

Методи дослідження. Для досягнення мети дослідження та вирішення поставлених завдань застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів пізнання, серед яких:

Метод аналізу і синтезу, який дозволив узагальнити підходи до податкового регулювання та оцінити його вплив на фінансову базу місцевих бюджетів. Індуктивний та дедуктивний методи, що використовувалися при формулюванні теоретичних висновків та практичних рекомендацій. Порівняльно-аналітичний метод, за допомогою якого здійснено аналіз зарубіжного досвіду податкового регулювання. Статистичні методи, що включають горизонтальний та вертикальний аналіз податкових надходжень, розрахунок коефіцієнтів динаміки, структури та зростання. Графічний метод, що дозволив візуалізувати основні тенденції формування податкових доходів. Зазначені методи дозволяють забезпечити об'єктивність результатів дослідження та ґрунтовність сформульованих висновків.

Структура роботи. Виходячи з мети і задач дослідження, структура роботи включає два розділи. У першому розділі розкривається теоретико-організаційна основа дослідження. Проаналізовано сутність і роль місцевих бюджетів у фінансовій системі держави, охарактеризовано податкову політику як ключовий інструмент їхнього регулювання, а також узагальнено зарубіжний досвід організації податкових систем на місцевому рівні.

Другий розділ присвячений практичному аналізу податкового

регулювання в Україні. У ньому здійснено оцінку джерел доходів місцевих бюджетів, проаналізовано податкову складову та визначено її ефективність, досліджено сучасні проблеми у податковій сфері місцевих бюджетів та запропоновано напрями їх вирішення.

Характеристика суб'єкту дослідження. Державна казначейська служба України (ДКСУ) є центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, а також здійснює управління фінансовими потоками з метою забезпечення стабільного та ефективного функціонування системи публічних фінансів. Державна казначейська служба відіграє ключову роль у процесі виконання місцевих бюджетів, здійснюючи оперативний контроль за надходженням доходів до них, а також моніторинг і супровід витрачання бюджетних коштів відповідно до затверджених фінансових призначень. Одним із пріоритетних завдань ДКСУ є організація та забезпечення належного виконання бюджетних фінансових операцій, що включає приймання, облік, перерозподіл і своєчасну виплату бюджетних асигнувань, а також підвищення прозорості та підзвітності у використанні публічних коштів.

Огляд джерел, що використані в роботі. У процесі підготовки кваліфікаційної роботи використано нормативно-правові акти України (Бюджетний кодекс України, Податковий кодекс України, закони та постанови Кабінету Міністрів), методичні рекомендації Міністерства фінансів України, інформацію з відкритих державних порталів. Крім того, проаналізовано наукові публікації вітчизняних авторів, присвячені проблемам формування місцевих бюджетів, податкової політики та фіскальної децентралізації. Особливу увагу приділено науковим працям таких дослідників, як: Іллар І., Кужда Т., Луциків І., Галушак О., Варцаба В., Мулеса Е., Придко Р. та інших.